

BLUMENTÁL

Ročník XXII

Číslo 10

Október 2011

Ak sa dožijem staroby...

Od roku 1978 sme si zvykli každoročne pripomenúť práve v októbri výročie pápežskej voľby dnes už blahoslaveného Jána Pavla II. Aj po toľkých rokoch nám pred očami defiluje postava muža, ktorý sa davu na svätopeterskom námestí krátko po zvolení predstavil ako ten, ktorý prichádza z ďalekej krajiny, a predsa si rýchlo a natrvalo získal srdcia toľkých ľudí. Za takmer dvadsaťsedem rokov jeho pontifikátu sme ho vnímali ako človeka, ktorý okrem duchovnej sily zo začiatku vynikal aj fyzickou zdatnosťou a záľubou v športe. Ale aj jeho telesná schránka postupne upadala.

Keď porovnáme jeho tri pastoračné návštevy na Slovensku, pri tej prvej bol ešte plný síl. Pri druhej si už pomáhal paličkou a pri tretej sme mali pred sebou nevládneho starca, ktorý sa už premiestňoval len vďaka špeciálnemu kreslu. V tých chvíľach, keď mu pri čítaní prejavov zlyhávala reč a museli ich zaňho dokončiť iní, všetci sme cítili, že viac ako slovom sa nám prihovára predovšetkým životnými postojmi. Pri pohľade naňho sme zároveň naplno prežívali dosah Ježišových slov: *Duch je síce ochotný, ale telo slabé* (Mt 26, 41). V čase, keď s pribúdajúcimi rokmi Svätému Otcovi začali rapídne ubúdať sily, nielen médiá, ale s určitou opatrnosťou aj poniektorí preláti v Ríme začali naznačovať, že ak svoje poslanie nebude zvládať, mal by uvažovať nad rezignáciou. Ján Pavol II. vtedy položarotvne poznamenal: „Ale veď ešte nie som až taký starý.“

Rád by som sa zastavil práve pri tomto jeho výroku a podelil sa s vami o jednu úsmevnú skúsenosť. Benediktínskeho mnicha a autora kníh z oblasti spirituality P. Anselma Grüna, resp. jeho diela mnohí poznáme. Nedávno som sa začítal do jeho knihy *Umenie starnúť*. Keď cestujem MHD, zvyknem si vziať aj niečo na čítanie, aby som nesedel alebo nestál len tak bezmyšlienkovite. Stál som v preplnenej električke a čítal si spomínanú knižku. Vtedy som zaregistroval údiv v pohľade istej ženy, sediacej v mojej blízkosti. Bolo evidentné, ako si všimla titul knižky, a vzápätí vrhla spýtavý pohľad na mňa. A tak parafrázujúc Jána Pavla II. by som chcel čestne prehlásiť, že ešte nie som až taký starý (iba taký zostarnutý vyzerám ☺), ale to nie je dôvod, aby som si už teraz neprečítal knižku, ktorá sa mi môže zísť, ak sa náhodou dožijem staroby.

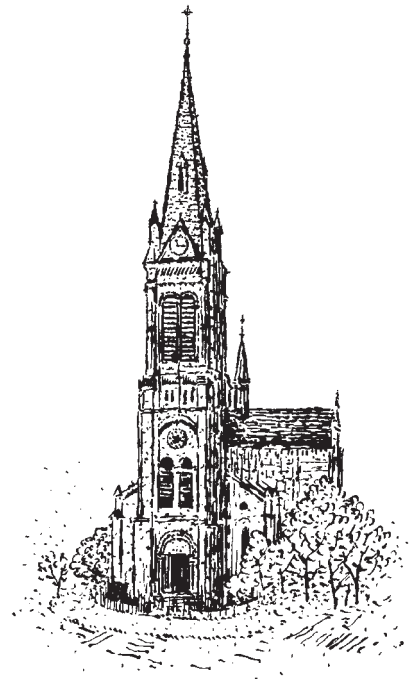
Práve mesiac október sa nesie v znamení úcty k starším. Naša blumentálska farnosť prešla v posledných rokoch demografickými zmenami, najmä po vytvorení nových farností v okolí. Inak povedané: zostarli sme. Ale možno práve pre vyššie percento seniorov v našom spoločenstve môžu byť niektoré z myšlienok Anselma Grüna aktuálne a zároveň inšpirujúce. Konkrétne v kapitole *Prijíť vlastnú existenciu* tento duchovný autor píše, s čím sa starnúci človek musí vyrovnáť:

Zmieriť sa s minulosťou: Minulé veci nemožno zmeniť, ale svoj postoj k nim áno. Minulosť má len toľko moci nado mnou, koľko jej ja sám umožním. Ak ma iní zranili, budem im dávať v spomienkach na krivdy priestor, aby mi celkom zdevastovali život? Ak niečo vyčítam Pánu Bohu, možno práve v starobe mám možnosť prenechať sa nepochopiteľnému Bohu a zanechať predstavy, ktoré som si sám o ňom vytvoril. Ak až vo vyššom veku si plnšie uvedomím zlo, ktoré som pred rokmi spáchal, musím prestať krúžiť okolo vlastného zlyhania. Ak mi Boh odpustil, musím vedieť odpustiť aj sám sebe.

Prijíť vlastné obmedzenia: Na to, aby sme akceptovali vlastné zužujúce sa hranice, potrebujeme pokoru. Autor spomína muža, ktorého po odchode na dôchodok náhle postihla mŕtvica. Vzhľadom na dovtedajší aktívny život to ťažko niesol. V jeho depresívnych náladách a scénach s tým spojenými ho zastavil až manželkin výkrik: „Rada s tebou ponesiem tvoj údel. Ale len to, čo je nevyhnutné – a nie to, čo pre tvoju neschopnosť znášať chorobu k nej ešte pridávaš!“ Autor pripomína, že deti starým nepomôžu, ak im splnia všetky želania. Tým, že pri ich opatere spoznajú vlastné hranice, umožnia aj starému človeku spoznať a akceptovať vlastné medze.

Učiť sa zaobchádzať so samotou: Treba rozlišovať medzi samotou a osamelosťou. Človek si napríklad pri čítaní knihy vychutnáva samotu. Osamelosť je skôr pocit, keď človek nevie, čo robiť so samotou. Ak sa človek už ako dieťa nenaučí byť sám (napr. pri hre), bude aj ako starý človek prežívať samotu ako nudu. Bude neustále čakať, ako mu niekto spestrí život a kto mu čo naplánuje. Páter Grün ponúka dve pomôcky, ako si v samote zachovať vznešenosť: **Späťosť s prírodou** nám otvára možnosť prežívať obdiv ku krásne stvorenia a aj v procese jeho vzniku a zániku prežívať zázrak života. Druhou pomôckou v prekonaní osamelosti je **prebývanie v Bohu**. Človek pri hľadaní bezpečného domova ho nedokáže nájsť ani v tých najbližších, ktorí nám postupne odchádzajú na druhý svet. Môžeme ho nájsť jedine u Boha a v Bohu. Mystika nám hovorí, že máme v sebe priestor, v ktorom prebýva Boh – tajomstvo. Autor dokonca pripomína, že zo zaobchádzania s vlastnou osamelosťou možno vyčítať, či sme skutočne nábožní, alebo či naše nábožné skutky boli iba únikom zo samoty.

(Dokončenie na s. 7)

*Otec ľuďom poslal Krista
ako kameň do uhla;
pevne spája obe steny,
stavba na ňom utuhla.
Cirkev sa ho drží pevne,
aby prúdom neuhla.*

*Celé toto sväté mesto,
milé Bohu večnému,
jasá, spieva, chválou horí,
všade šíri ozvenu
i chválospev a korí sa
Bohu trojedinému.*

*Kto tá v tomto chráme vzýva,
Bože, tomu milosť daj
a vo svojej veľkej láske
prosebníkov prijímaj,
všetky svoje verné deti
bohato vždy požeňaj.*

*Všetkých, čo sem s vierou vojdú,
vyslyš, Bože láskavý,
nech ich tvoja milosť zdobí
a ku svätým postaví,
aby, prejdúc bránou raja,
večný pokoj dostali.*

*Sláva Bohu najvyššiemu,
česť a chvála Synovi,
moc a úcta Presväťmu
Duchu Tešiteľovi,
naveky nech zneje chvála
najvyššiemu Pánovi. Amen.*

Hymnus na výročie posvätenia chrámu

MÔJ RUŽENEC

Generálna audiencia Jána Pavla II. dňa 16. októbra 2002 ostane zapísaná zlatými písmenami v dejinách Cirkvi i v dejinách mariánskej úcty a spirituality. Na Námestí svätého Petra pred veľkým zástupom veriacich z celého sveta a v nadšenej duchovnej atmosfére tohto dňa, pápež si s vďakou spomínal na to, že jeho veľkňazský úrad ako Hlavy Cirkvi a ako *Servus servorum Dei* – Služobník Božích služobníkov – vstúpil do 25. roku zvolenia za Kristovho námestníka a nástupcu svätého Petra na pápežskom stolci.

Oslava tejto historickej udalosti sa konala pred obrazom Panny Márie, ktorá drží v rukách Dieťa Ježiša a ruženec. Tento milostivý obraz, veľmi uctievaný v mariánskej svätyni v Pompejach, priniesli na Námestie svätého Petra výnimočne pre túto príležitosť. Pred ním Svätý Otec slávnostne podpísal Apoštolský list *Rosarium Virginis Mariae – Ruženec Panny Márie* (ďalej RPM), ktorého zverejnenie oznámil už mesiac vopred pri modlitbe Anjel Pána. V tento pamätný deň Ján Pavol II. vyhlásil aj *Rok ruženca*, a to od októbra 2002 do októbra 2003, ktorým sa majú osláviť tri významné udalosti v živote Cirkvi: 25 rokov jeho pontifikátu, 120. výročie vydania encykliky *Supremi apostolatus officio*, ktorou pápež Lev XIII. začal 1. septembra 1883 sériu dokumentov o modlitbe ruženca, no a nakoniec úplné zakľúčenie jubilejného Svätého roka 2000.

„V dejinách svätých rokov existoval pekný zvyk“, povedal Ján Pavol II., „že po roku venovanom Kristovi a jeho dielu spásy, sláviť Cirkev aj rok úcty k Panne Márii, aby vyprosila pomoc, že by dosiahnuté milosti Svätého roka priniesli v živote každého kresťana aj primerané duchovné ovocie.“ Pri rozlúčke s pútnikmi, ktorí sa vo veľkom množstve zúčastnili na tejto historickej generálnej audiencii, ešte dodal: „Aj *Rok ruženca*, ktorý budeme spoločne sláviť, určite priniesie bohaté ovocie v srdciach všetkých, obnoví a zintenzívni naše poďakovanie za Veľké jubileum roku 2000 a stane sa prameňom pokoja pre svet“ (veľký bibliista svetového mena Jozef Heriban SDB: *Posvätný ruženec* 2001).

Tieto slová ma povzbudili k tomu, aby som nanovo otvoril otázku, alebo viacerú otázok okolo tejto modlitby. Aj preto, lebo ako pripomínal bl. Ján Pavol II.: „...každý deň kresťanského kalendára v Roku ruženca má byť sprevádzaný a vyplnený spoločnou modlitbou k Ružencovej Panne Márii. Modlitba posvätného ruženca v tomto roku má byť ľubezným mariánskym spevom, ktorým sa majú posväcovať všedné, často namáhavé dni veriaceho kresťanského ľudu. Nábožnou modlitbou ruženca sa hektický každodenný život môže premeniť na pokojný beh bratského spolunazývania sprevádzaný a posilnený tichou meditáciou a kontempláciou o tajomstvách našej spásy.“

Miesto posvätného ruženca v našom živote

Čo teda znamená modlitba posvätného ruženca pre mňa? Možno si mnohí myslia, že ju už poznajú, no pritom ruženec pokladajú iba akoby za nejaký „verklík“, lebo im zaťažko padne vložiť za meno Ježiš náležité tajomstvo. Vraj je lepšie povedať ho na začiatku a potom sa modliť len „čistý“ Zdravas´. Lenže to je veľké nepochopenie tejto modlitby.

V Apoštolskom liste o modlitbe ruženca Ján Pavol II. okrem iného osobitne pripomína, že sa ho máme modliť nábožne a nie mechanickým opakovaním Zdravasov, ale ako meditáciu tajomstiev života a verejného pôsobenia Ježiša Krista (porov. RPM, 12). Pri každej modlitbe Zdravas´ Mária môže prehľbovať danosti základných pravd našej viery vzťahujúcich sa na spasné poslanie Božieho Syna na zemi, o ktorých nás učí evanjelium, a ktoré nám podáva cirkevná tradícia.

Nakoniec aj bl. Ján Pavol II., ale aj Benedikt XVI. volajú po uvedomovaní si príslušného tajomstva a jeho premeditovaní. Ak sa nám podari vniknúť do podstaty tejto modlitby, budeme ju vedieť premeditovať a sústredene sa modliť, celkom iste sa dostaneme k podobnému vyznaniu, ako Ján Pavol II.: „Ruženec je moja najobľúbenejšia modlitba. Je to nádherná modlitba! Nádherná vo svojej jednoduchosťi a hĺbke...“ K tomuto vyznaniu pridal aj poučné odporúčanie: „Naše srdce môže v desiatkoch ruženca obsiahnuť... osobné záležitosti, ako aj potreby našich blízkych, ktorí sú nám najdrahší. Tak jednoduchá modlitba ruženca bije pulzom ľudského života“ (RPM, 2).

Zamilujme si modlitbu posvätného ruženca

Nemôžem milovať to, čo nepoznám, preto ponúkame krátky pohľad na význam tejto modlitby: Ruženec je obľúbenou pobožnosťou väčšiny katolíkov. V ruženci si každý môže premeditovať celú kresťanskú filozofiu a celý Kristov život. Je to refaz rozdelená na päť častí po desiatich zrnkách. Tým, že v ruke držíme ruženec a prstami prechádzame z jedného zrnka na druhé, pomáhamo discipline svojho ducha, aby sme sa nerozptyľovali v myšlienkach. Ruženec je posvätná vec, ku ktorej sa viažu modlitby, rozjímania a duchovná potecha.

Dušou každej modlitby je nazeranie na Boha. Duchovný obsah rozjímavých tajomstiev posvätného ruženca, vyslovova-

nie slov, pohyby zrníek, to všetko, duch i telo, je upriamené na Boha. Tento spôsob modlitby má však aj odporcov. Najväčšími nepriateľmi ruženca sú tí, ktorí sa ho nikdy nemodlili.

Ruženec sa zrodil ako prirodzený sprievod kázni, ako ľudová a konkrétna forma úvah o Kristových tajomstvách. Stal sa stručným obsahom liturgického roka, používal sa v rodinách, bol každodennou domácou liturgiou. Ruženec spája citovú nábožnosť s teologickou presnosťou. Ide o vytvorenie osobného vzťahu k Bohu – Otcovi. Pri tomto úsilí pomáha modliacim sa Ježišova i naša Matka. Cez ruženec môžeme vnímať Ježišov život rukami i srdcom. Mnohí namietajú, že snúra modlitby ruženca je len prejavom lacnej zbožnosti, čo je proti Ježišovej pripomienke, že Boh je Duch a tí, čo sa mu klaňajú, musia sa klaňať v Duchu a pravde. Modlitba je stretnutie s Bohom, a takéto stretnutie znamená život. Ruženec patrí k prastarým spôsobom modlitby, ktoré nájdeme už najranejších kresťanských časoch. Pre mnohých znamenal cestu do tichej modlitby. Stíšenie srdca pred Bohom je podstatou života modlitby.

Cirkev svojou autoritou v priebehu dejín bola zárukou autenticity ruženca po teologickej i duchovnej stránke. Pápeži si uvedomovali veľkú pomoc, ktorú Matka poskytuje Cirkvi, a jej silné orodovanie. Mnohí z nich pocítovali potrebu vložiť svoje problémy i krízy sveta do jej mocných rúk. Veľmi jemne a citlivo reagovali na potreby Cirkvi a sveta. Možno niektorým by sa ich okružné pápežské listy zdali len opakovaním, a predsa je to vždy nová a nová výzva obnoviť túžbu po Božích veciach a zatahnuť na hĺbinu duše. Ich hlas je Božím hlasom, a preto ho treba neustále vnímať.

Pápežské encykliky pomáhali vytvárať mariánsku úctu, ktorá nie je čiastková, jednostranná, ale široká a celková, sústredená priamo na živý a reálny vzťah s osobou Panny Márie. Pápežské encykliky vyjadrovali často takú skutočnosť mariánskej úcty, ktorá sa už v mnohých štátoch a v mnohých národoch zakorenila. Byť cititeľmi Márie neznamená odriekať špeciálnu modlitbu či osobitne sláviť nejaký mariánsky sviatok. Znamená to milovať a ctíť Máriu ako Matku celého ľudstva, Cirkvi, pápeža, biskupov, kresťanských národov a všetkých tých, ktorí vyvíjajú úsilie o budovanie Tajomného Kristovho tela. Toto poslanstvo môžeme vnímať z ich starostlivosti o Cirkev, cez ich listy usmernenia a encykliky. Cieľom pobožnosti modlitby posvätného ruženca je Kristus. Najsilnejšou túžbou Panny Márie je spojiť veriacich s Ježišom Kristom, jej Synom.

Dokončenie tejto časti Našej farskej univerzity nájdete v nasledujúcom čísle.

Daniel Dian

SVOJIM ANJELOM DÁ PRÍKAZ O TEBE...

Jedna rehoľná sestra spomína: „Nedávno som v rozhovore s veriacim katolíkom narazila na tému existencie anjelov strážnych. Rozhovor prerušil kategorickou odpoveďou: „Neve-
rim!“, a tak som začala uvažovať, ako argumentovať. Pravda je, že sa o tejto oblasti veľa ne-
hovorí, ani nepíše, alebo len veľmi skreslene a imaginárne. Mnohí ľudia sú „opojení“ vedec-
kým pokrokom a pripúšťajú existenciu len skutočností prístupných ich bádaniu. Človeka ve-
riaceho v skutočnosti, ktorých existenciu môže dosvedčiť len vierou, pokladajú za zaostále-
ho a naivku.“

Domnelá ľudská „vypelost“ je však ná-
mietka stará ako ľudstvo samo. Narazil na
ňu už sv. Tomáš Akvinský. A aj spomienka
citovanej rehoľnej sestry nám dáva mož-
nosť porozmýšľať nad existenciu anjelov
strážnych.

Tieto bytosti sú pre ľudí bez viery len
zbožné fikcie pre obšťastnenie detí, prípad-
ne pripúšťajú, že strážcovia by sa mohli
prideliť tým, ktorí sú slabí a nevedia sa o
seba postarať. Normálny človek predsa dá
sám na seba pozor a nepotrebuje žiadneho
strážcu.

Hlavným argumentom existencie anje-
lov je **Sväté písmo**. Kto ho len trochu po-
zná, vie, že tajomná prítomnosť anjelov
(nielen strážnych) prechádza celou Bib-
liou. Napríklad v knihe Genezis, Tobiaš, v
knihách Makabejských, v Evanjeliách a
Skutkoch apoštolov a inde. V knihe Exo-
dus môžeme čítať: *Hľa, ja pošlem pred te-
bou svojho anjela, aby ťa ochraňoval na ceste
a dovedol ťa na miesto, ktoré som ti pripra-
vil. Maj sa pred ním na pozore a počúvaj jeho
hlas a neodporuj mu, lebo vám neprepáči va-
še previnenia, veď je v ňom moje meno! Ale*

*ak budeš počúvať jeho hlas a robiť všetko, čo
hovorím, potom budem nepriateľom tvojich
nepriateľov a sužovateľom tvojich sužovate-
lov. Lebo môj anjel pôjde pred tebou a prive-
die ťa k Amorečanom, Hetejcom, Ferezej-
com, Kanaánčanom, Hevejcom a Jebuzej-
com, ktorých vyhúbim (Ex 23, 20 - 23).*

Ďalšiu zaujímavú odpoveď nájdeme v
učení pápežov. Pápež Pius XI. mal veľkú
úctu k anjelom strážcom. Vzával svojho
anjela na začiatku i na konci každého dňa.
Prehlasoval, že pokladá za svoju povinnosť
prejavovať vďačnosť a úctu k svojmu anje-
lovi strážcovi, ktorého cítil stále nablízku.

**Aj Pius XII. hovoril o úlohe anjelov v
kresťanskom živote:** „Anjeli sú v sláve, čis-
tí, nádherní a nám boli daní ako sprievod-
covia na cestu, ich úlohou je starostlivo
nad nami bdieť. Náš anjel strážca sa stara
o naše posvätenie, robí všetko pre to, aby
podporil náš duchovný rast a rozvinul náš
život s Bohom.“

Skutočnosť, že moderný človek, ba do-
konca ani kresťan si neuvedomuje existen-
ciu a moc anjelov, neznamená, že títo pre-
stali existovať a že stratili svoju moc. Toto

odmietanie ochudobňuje ľudského ducha,
vystavuje ho vážnemu nebezpečenstvu a
zbavuje ho mocnej opory. Človek potrebu-
je aj dnes ochranu anjelov, pretože dôsled-
kom dedičného hriechu zostáva i naďalej
nevyrovnanou bytosťou, ale aj preto, že je
predmetom neustálych satanových útokov
a nástrah. Je to moc zla, o ktorej existencii
sa často mlčí, žiaľ niekedy aj medzi kres-
ťanmi, čo je jedným z diablových víťaz-
stiev. No vidieť v anjeloch len akýchsi ima-
ginárnych ochrancov, ako to neraz badať
v súčasnej spoločnosti, by znamenalo po-
chopiť len časť ich poslania.

Anjel má predovšetkým človeka viesť k
dobru. Prítomnosť tohto svetla a lásky skú-
sia všetci, ktorí sa otvoria jeho inšpirácii.
Aká šanca pre ľudí dnešných čias, ktorí sa
cítia osamotení a neistí! Boh nie je vzdialený,
vždy je to Boh blízky. V ňom máme ži-
vot, hýbeme sa a sme. A tak ani anjel nie je
vzdialený, je stále nablízku, tak ako Boh,
ktorý ho na zem medzi ľudí poslal. Anjel
nás sprevádza vždy a všade a spolupracuje
na všetkých našich dobrých skutkoch. Je-
ho láska k človeku je čistá, silná, nepodlie-
ha nijakým výkyvom, neochabuje a je ne-
zistná. Láska anjelov je odvodená od lásky
Božej k ľuďom a zaslúži si úctu, lásku a
vďačnosť, na čo človek veľmi často zabú-
da. Na záver nás môžu povzbudiť **slová pá-
peža Pia XII:** *Pobádam vás, aby ste v sebe
prebudili a oživilí zmysel pre neviditeľný
svet, ktorý vás obklopuje, pretože veci vidi-
telné pomínu, ale neviditeľné budú trvať
večne. Utiiekajte sa k anjelom, ktorí neustá-
le dbajú o vašu spásu i vaše posvätenie.*

Marián Bér

POĎAKOVANIE ZA MISIE

Boh vidí, ako sa už dlhší čas od neho ľudstvo postupne vzdaluje, ako ho čím zriedkavejšie vyhľadávame, ako ho čoraz menej milujeme, ako na neho zabúdame. Vidí, ako si nahovárame, že všetko zvládneme aj bez jeho pomoci spoliehajúc sa sami na seba a na svoje sily. Vidí, že mnohí vôbec nepochopili, čo znamená byť veriacim, mať živú vieru, nielen takú tradičnú, ktorú nám odovzdali naši rodičia.

Môžeme tvrdiť, že veď sa snažíme, v ne-
dele a prikázané sviatky chodievame na
svätú omšu, pravidelne sa spovedáme ale-
bo sa aspoň usilujeme splniť si každoročnú
povinnosť a raz do roka si veľkodušne naj-
deme tých pár minút na povinnú spoveď a
sväté prijímanie.

Naozaj sme takí sebastační, že počas ro-
ka už Boha tak často nepotrebujeme? Že
nám stačí prísť len na nedeľnú svätú om-
šu? Alebo je to len plnenie si kresťanskej
povinnosti a vôbec nám nejde o to, aby
sme sa stretli so živým Bohom, živým Kris-
tom, ktorý nás tak veľmi miluje?

V tretiu októbrovú nedeľu Cirkev upria-
muje pozornosť veriacich na misie, na
tých, čo odišli do cudzích, neraz veľmi
vzdialených krajín, ta, kde Krista ešte ne-
poznajú alebo ho neprijali. Prípadne
nám, že máme predovšetkým v modlitbách
pamätať na nich, na dielo, ktoré konajú, aj
na tých, ktorým evanjelium hlásajú, ale aj
na tých ktorí sa usilujú obnoviť, oživiť či
upevniť vieru v nás tu v našej vlasti.

Pre nás je to príležitosť pripomenúť si,
že práve uplynul rok od Bratislavských mi-
sii, keď do našej farnosti prišli misionári

a opäť naliehavo aj v našom chráme zazne-
la výzva na obrátenie sa k Bohu. Boli to
bežné dni, keď ľudia chodia do práce, deti
do školy, každý z nás má povinnosti vyše
hlavy. A predsa bol náš kostol každý deň
plný až tak, že si mnohí museli „celú omšu
odstáť“. No nikto sa nikam neponáhľal, ni-
komu neprekážalo, že svätá omša, prípad-
ne nejaký konkrétny program netrvá len
necelú hodinku, počas ktorej po iné dni
zvyknú viacerí účastníci svätej omše ner-
vózne prestupovať z nohy na nohu a netr-
pezlivo čakajú na koniec. Práve naopak, aj
dve hodiny sa nám zdali príliš krátke a
v kostole sme sa cítili veľmi dobre, dokon-
ca niekedy až tak dobre, že nám bolo ľuto,
keď sa program skončil a museli sme sa
vrátiť domov, do našej možno monotónnej
každodennosti.

Prečo to bolo zrazu také iné, príťažlivé,
pekné?

Otcovia misionári zo Spoločnosti Božie-
ho Slova - VERBISTI boli tu v Blumentáli
len zopár dní, no za tento krátky čas pri-
niesli do mnohých duší radosť, mnohým
ľuďom vrátili nádej, ktorú pomaly, ale isto
strácali, pretože sa už nevedeli pohnúť da-

lej vo svojich často beznádejných situá-
ciách. Povzbudili mladých ľudí, či už na
stretnutiach v kostole alebo v školách, aby
pomocou živej viery a vzťahu s Kristom
mali odvahu byť kresťanmi aj dnes, v čase,
ktorý na nich útočí a pripravuje im veľa ná-
strah. Na svätých omšiach pre deti sa im
podarilo získať detské srdcia. Deti sa s ra-
dosťou zapájali do rozhovorov i súťaží, vy-
svetľovali im, že je pekné konať dobro dru-
hým a vyhýbať sa hriechu, aby sme neboli
smutní, ale šťastní. Viacerých povzbudili
ku generálnej svätej spovedi, aby pocítili a
prijali Božie odpustenie, aby Pán mohol
uzdraviť tých, čo mu otvorili svoje srdce,
aby mohli začať nanovo, inak ako doteraz
- s Pánom.

A čo po roku? Vrátilo sa všetko do star-
ých koláji? Opäť sa každý uzavrel do seba,
do vlastných problémov? Opäť sa vytratila
radosť z našich srdiec? Zasa prichádzame do
chrámu len preto, že musíme? Misionári
boli medzi nami najmä preto aby poukazo-
vali na toho, kvôli ktorému sa to všetko
vlastne deje. Ukázali nám, že centrom náš-
ho života má byť živý Kristus. Nie populár-
ny kňaz, nielen nejaké akcie a aktivity, ale

stretnutie so živým Kristom, s tým, ktorý je tu vždy pre nás. Ukázali nám, aký môže byť náš život viery krásny a radostný, ak budeme vieru chápať ako dar, ako niečo, čo si vôbec nezaslúžime, ale Pán nám ju daroval, lebo chce, aby sme boli šťastní už tu na zemi.

Každý z nás sa rád delí o to, čo ho teší. A práve radosť a láska rozdávaním rastie. Nechcime teda len čakať, že nám vždy niekto niečo dá, že budeme len prijímať, ako sa to dialo cez misie. Boh nás všetkých posielal, aby sme radostné posolstvo jeho lás-

ky prinášali ďalším ľuďom, aby tí, čo neveria, mohli povedať: Pozrite, ako sa milujú.

Ďakujeme misionárom - otcom verbistom a vyprosujeme im veľa Božích milostí od našej Matky dobrej rady.

Zdenko Tkáčik, kaplán

BOLEŠŤ ZO ZRANENIA, RADOSŤ Z ODPUSTENIA

Dokončenie z predchádzajúceho čísla

Čo znamená odpustiť? Zaznela otázka po jednej adorácii venovanej práve výzvam na odpustenie. V predchádzajúcom čísle v článku s týmto titulkom sme sa zamýšľali nad tým, že schopnosť odpustiť je Božia schopnosť, že odpustenie človeka je podmienkou odpustenia zo strany Boha a je dôvodom na zásluhu v nebi. Dostali sme odpoveď na otázku, či odpustenie a zabúdanie na zlo je to isté, a aké sú príčiny a dôsledky neodpustenia.

Povedali sme, že koreňom neodpustenia je väčšinou vnútorná pýcha. A práve tá nás vedie aj k tomu, že neodpustíme ani sebe samým. Niekedy si postavíme takú vysokú latku, že ju nedokážeme dodržať a potom sme z toho smutní. Pýcha nás vedie k tomu, aby sme si neodpustili to, že sme slabí a krehkí, teda, aby sme neprijali svoje slabosti, chyby, nedostatky, nedokonalosti. Pýcha nás vedie, aby sme sa na seba hnevali. **Keď nevieme prijať svoje slabosti a odsudzujeme sa za ne, nebudeme vedieť prijať ani slabosti iných.** Nie všetci ľudia nám ubližujú z výslovnej „zloby“, ale mnohokrát zo slabosti. Aj oni sú slabí a majú svoje limity. **Prijatie seba aj so svojimi slabosťami je cestou k pochopeniu iných, k ich prijatiu, a teda aj k odpusteniu.**

Ak však neodpustíme druhým, zraňujeme tým aj samých seba. Každý hnev a každé neodpustenie, ktoré v sebe nosíme, je ako rakovina v našom vnútri. Rozožiera postupne naše vnútro, oberá nás o pokoj, robí nás neslobodnými a otrokmi minulosti. Neodpustenie nás drží akoby v samotke väzenia, z ktorej nemôžeme vyjsť von a začať nanovo žiť. Iba odpustenie nás môže oslobodiť z „väzenia“ minulosti a vliať nám silu na nový začiatok.

Schopnosť odpustiť získavam v modlitbe

Nedávno sa mi dostal do rúk veľmi starý nemecký obrázok určený pre tých, čo majú problém s odpustením. Obrázok pozhnal ešte Svätý Otec Pius XII. Na obrázku bol znázornený trpiaci Pán Ježiš s trňovou korunou na hlave a pod ním bol text, ktorý sa mala modliť osoba, ktorá zápasi o milosť odpustenia. Text modlitby znel takto:

Najsladší Ježiš, pre dobrotu a lásku tvojho Najsvätejšieho Srdca ťa prosím, aby si svojou milosťou a darmi naplnil tých, ktorí mi spôsobili bolesť, potupu, a kládli mi prekážky do cesty. Odpusť im, môj Ježiš, všetky urážky, ktoré mi spôsobili. Pre pohrdanie, ktoré mi dávajú najavo počas dňa, ukáž im svoju dobrotivú tvár, a pre slová, ktorými mi ublížili či už v mojej prítomnosti alebo neprítomnosti, udeľ im svoje božské požehnanie.

A keď niekto z nejakého dôvodu cíti horkosť vo svojej duši voči mne, prelej zo svojej božskej lásky aj do jeho duše. Nechcem sa sťažovať. Veď, nezaslúžil som si, ja biedny hriešnik, byť prenasledovaný a potupený?

Ale aby som sa ti zapáčil pri nesení svojho kríža, daj mi, prosím, trpezlivosť, dobrotu, lásku a nepremožiteľnú vytrvalosť vo všetkom. Amen.

Modlitba k trpiacemu Kristovi na kríži je veľkou silou na to, aby sme vedeli zo srdca odpustiť. Ak sa budeme modliť pod krížom za odpustenie pozerajúc do tváre Krista, ktorý na kríži odpúšťa všetkým, tak môžu nastať iba dve veci: **buď odpustíme, alebo sa prestaneme modliť.** Nedá sa aj modliť k Ježišovi, aj neodpustiť.

Odpúšťanie je našim „každodenným chlebom“. Ak chceme žiť, budovať spoločenstvá, musíme sa učiť odpúšťať. Odpúšťanie je veľkosť a sila kresťanstva. Odpúšťanie oslobodzuje aj nás, aby sme mohli začať žiť nový život.

Návod – ako možno odpustiť aj po mnohých rokoch...

Katarína Lachmanová píše v jednom zo svojich príbehov o tom, ako neodpustenie (v tomto prípade neuzdravená krivda z detstva) ovplyvňuje duchovný život dospelého človeka a jeho postoje voči Bohu, svetu a voči nemu samému. Po jednej prednáške prišiel za ňou istý novic. (Novic je muž, ktorý vstúpil do rehole a je v začínajúcej formácii, v ktorej sa pripravuje na zloženie prvých rehoľných sľubov.) Všimla si, že na tvári mal charakteristický závoj smútku. Zveril sa jej, že má hrozných predstaviteľov a že bol rozhodnutý z kláštora odísť. Po jej prednáške, v ktorej rozprávala o odpustení, sa však rozhodol, že im odpustí. Začali sa spolu rozprávať a ona spozorovala, že mal nevyriešený vzťah k autorite. Preto sa ho spýtala na jeho detstvo, na rodinu a rodičov. Matku v detstve nepoznal a o neho a súrodencov sa staral len otec. Otec bol však vojak z povolania, a tak si domov plietol s kasárňami a vojenskou drezúrou. Novic bol zo súrodencov najslabší v škole, stále za nimi zaostával. Keďže mu to otec ustavične vyčítal, keď mal osemnásť rokov, zbalil sa a odišiel z domu. Neskôr však spoznal Ježiša, uveril a dal sa pokrstiť. To ho viedlo k tomu, že vstúpil do kláštora, kde sa rozhodol život zasvätiť Bohu. Katarína ho prerušila a spýtala sa, aký je teraz jeho vzťah k otcovi. Odpovedal jej:

- Je v poriadku. S otcom sa nestretávame.
- Ale odchod od problematických ľudí nie je náhradou za odpustenie. Odchodom z domu a vstupom do kláštora sa vec od-

pustenia nerieši. Skús si teraz predstaviť otca, a pokús sa vysloviť veci, ktoré si ešte nikdy nevyšloviť. Pokús sa vyliat z seba všetku svoju horkosť! - povedala mu Katarína.

Dlho, dlho bolo ticho. Potom povedal, že to nejde. Odrazu však sa na čosi rozpačoval a hovoril:

- Stále sa mi vracia na um hlúpa príhoda z detstva, zo štvrtej triedy. Vtedy som dostal dobrú známku z matematiky. Z rozhodujúcej písomky som si celý natešený niesol domov jednotku v žiackej knižke, čo sa mi dovtedy ešte nestalo. Po ceste zo školy som sa nemohol dočkať, čo na to povie môj otec, až sa vráti z práce. Keď prišiel domov a ja som mu ukázal žiacku knižku, pozrel sa letmo do nej, potom ju odhodil a vyhlásil: to si od niekoho odpisal.

Tu sa chlapec odmlčal. Potom znova pokračoval:

- Je to taká hlúposť, neviem, prečo to spomínam.

- A čo by si otcovi povedal, keby si mohol? Čo sa vtedy v tebe dialo? Skús to teraz vysloviť, viedla ho ďalej v rozhovore.

Dlho bolo ticho. Potom však trochu priškrteným hlasom z neho vyšlo:

- Ty si ma vtedy zabil.

Prešiel jej mráz po chrbte. Tušila, že v duchovnom ohľade nie je ďaleko od pravdy. Vtedy ten malý chlapec vo svojom vzťahu k otcovi rezignoval, zlomil nad sebou palicu, uzavrel sa do svojho väzenia nenávisťi, apatie a nedôvery k ľuďom i svetu. Po chvíli novic dodal, že má ešte jedno slovo pre svojho otca - dlho bolo ticho a potom z neho vyšlo - sviňa. Zhlboka si vydýchol a neisto sa na mňa pozrel, či som sa nepohoršila nad týmto vulgárnym výrazom. Vtedy som začala ja.

- Vidíš, tak nie je to všetko v poriadku v tvojom vzťahu k otcovi. V tvojom srdci si po celé roky prechovával nenávisť voči nemu. Nevedel si, čo s ňou robiť, a tak si ju zatlačil do úzadia, chcel si na ňu zabudnúť. Rana v tvojom srdci, ktorú ti otec spôsobil, to nie je tvoja vina, to je jeho hriech. Ale tvoja reakcia, tá tvoja nenávisť voči nemu, to je už tvoj hriech. Nenávisť je niečo ako nečistota v rane; rana sa nehojí, ale naopak, hnisá a bolí. Treba to odovzdať Ježišovi, pozvať ho, aby sa dotkol tvojho boľavého srdca, aby sa dotkol zranených emócií, aby vliadol do rán olej svojho Svätého Ducha Tešiteľa.

Potom som sa s novicom rozlúčila. Išiel k sviatosti zmierenia, vrátil sa, bol na nepoznanie. Šťastne sa smial, všetkých objímal a plakal od radosti. Vyzeral, akoby ho boli práve prepustili z koncentračného tábora.

Hľa, to je svedectvo o účinkoch odpustenia a uzdravujúcej moci sviatosti zmierenia. A k takýmto svedectvám o účinnosti

Božej moci, môžeme pridať aj my ďalšie, ak prijmeme výzvu na odpustanie.

Reflexia na záver:

Milí čitatelia *Blumentálu*, ak si želáte, aby vám prečítanie tohto článku niečo pri-

nieslo, odporúčam si urobiť reflexiu, ku ktorej vám môžu pomôcť aj nasledujúce otázky:

- Uvedomujem si a som vďačný Bohu za to, že mi tak veľa odpustil a že mi stále odpúšťa?

- Je niekto komu som ešte neodpustil? Voči komu cítim hnev? Čo s tým chcem ďalej robiť?
- Odhalil som už svoju vnútornú pýchu?
- Viem sa prijať aj so svojimi slabosťami?

Ján Sítár, kaplán

SDM2011 - WYD2011 - GMG2011

Pod týmito skratkami nájdete na internete, alebo aj v iných prameňoch odkaz na asi najvýraznejšiu udalosť v živote Katolíckej cirkvi v uplynulom lete. V polovici augusta sa asi 2 milióny mladých ľudí zo všetkých kútov sveta vydalo na cestu do tej istej destinácie - Madrid. Medzi pútnikmi neboli len mladí vekom. Na stretnutie prišli aj stovky biskupov a vo štvrtok 18. augusta prišiel aj Svätý Otec Benedikt XVI. Zmysel všetkého tohto veľkého pohybu asi najlepšie vystihujú slová motta celého stretnutia: *Zakorenení a postavení na Ježišovi Kristovi, upevnení vo viere.*

História Svetových dní mládeže

Tohtoročné Svetové dni mládeže nadviazali na už bohatú tradíciu. Tá má korene niekedy v rokoch 1983 - 1984 v Ríme. Vtedy sa slávil mimoriadny Jubilejný rok, tzv. Svätý rok Vykúpenia z príležitosti 1950-tého výročia Ježišovho zmŕtvychvstania. Do bohatého programu osláv tohto jubilea bolo zaradené aj Medzinárodné jubileum mládeže - na Kvetnú nedeľu roku 1984. Bola to veľmi silná skúsenosť. Vyše 300 000 mladých najmä z Talianska, ale aj z iných krajín sa stretlo s Jánom Pavlom II. na námestí pred Lateránskou bazilikou. Pri tejto príležitosti Pápež odovzdal mladým hlavný symbol jubilea - veľký drevený kríž, ktorý počas roka stál v Svätopeterskej bazilike. Slová, ktoré pritom povedal, sú doteraz napísané na kovovej tabuľke pripnenej na Kríži: „Drahí mladí, na záver Svätého roka vám zverujem znak tohto Jubilejného roka: Kristov kríž! Zaneste ho do sveta ako znak lásky Pána Ježiša k ľudstvu a ohlasujte všetkým, že iba v Kristovi, ktorý zomrel a vstal z mŕtvych, je spása a vykúpenie!“ S nadšením pre nich takým typickým prijali mladí túto výzvu a odvtedy sa tento jednoduchý drevený kríž stal symbolom všetkých veľkých stretnutí mladých s pápežom, ale aj neustálou pripomienkou ich skutočnej náplne.

Hneď nasledujúci rok vyhlásila OSN za Rok mládeže. Ján Pavol II. s mladými kresťanmi prijal túto výzvu a dohodli si ďalšie stretnutie na Kvetnú nedeľu 1985. V tom roku dozrelo rozhodnutie opakovať túto skúsenosť každý rok - buď na diecéznej rovine, keď sa mladí vo svojich diecézach stretnú so svojimi biskupmi, alebo na medzinárodnej úrovni vždy v inom meste, ktoré Svätý Otec vyhlási na predchádzajúcom stretnutí.

Aj keď založenie tradície týchto podujatí sa pripisuje Jánovi Pavlovi II. ako jedna z jeho prorockých intuícií, on nikdy seba nepokladal za ich zakladateľa, skôr zvykol hovoriť: „Mladí ich sami vytvorili“.

Postupne tieto podujatia naberali tak na kvantite, ako aj na význame a popularite nielen vo vnútri Cirkvi, ale aj v svetských médiách. Každé z nich malo nejakú osobitnú príchuť. Postupne sa obohatili o dni katechéz, o krížovú cestu, spoločnú vigíliu s adoráciou. Iste si mnohí z nás aspoň z médií pamätáme na tieto veľké udalosti,

na ktorých si bl. Ján Pavol II. získal srdcia mladých, aby ich posilnil vo viere: Buenos Aires (1987), Santiago de Compostela (1987), po páde železnej opony Czenstochowa (1991), Denver (1993), Manila (1995), kde sa zhromaždil päťmiliónový zástup mladých, Paríž (1997), v roku Veľkého jubilea Rím, posledné stretnutie s Jánom Pavlom II. v Toronte (2002). Pápež Benedikt XVI. pokračuje v tejto línii a stretol sa s mladými v Koline (2005), v austrálskom Sydney (2008) a teraz v Madride - už na XXII. Svetových dňoch mládeže, jedenástom medzinárodnom.

Madrid 2011 - XXII. Svetové dni mládeže

V dňoch 16. - 21. augusta tohto leta sa hlavným mestom katolíckej mládeže stal Madrid. S veľkým nadšením prijali Španieli túto výzvu, ktorú im pápež zveril na záver predchádzajúceho stretnutia v Sydney. Podľa hodnotenia mladých účastníkov bolo celé stretnutie poznačené „španielskym duchom“ - veľkou radosťou a prekypujúcou radosťou. Samozrejme, organizácia bola poznačená určitým chaosom, ale všetko spolu bol úžasný zážitok.

Niekoľko oficiálnych štatistík hovorí, že: V Madride sa zišli dva milióny účastníkov z 93 krajín, do organizácie sa zapojilo 30 000 dobrovoľníkov, prítomných bolo 14 000 kňazov, 800 biskupov, 5 000 novínárov, záverečná svätá omša so zhromaždenými mladými na ploche 48 futbalových ihrisk.

Logo a motto

V Logu tohto Stretnutia sa vyníma koruna a kríž. V korune rozoznáme písmeno M - symbol Panny Márie a začiatkové písmeno mesta stretnutia. Kríž, symbol kresťanstva je vyzdvihnutý nad celé stretnutie pápeža s mladými, ktorí svojim svedectvom vytvárajú viditeľné motto celej udalosti: *V ňom zakorenení a na ňom postavení, upevnení vo viere* (Kol 2, 7). „Logo SDM je samo osebe katechézou, príležitosťou na evanjelizáciu; rýchlou a spoľahlivou cestou ku Kristovi je Panna Mária, Božia Matka a Matka všetkých ľudí.“

Program stretnutia

Medzinárodné SDM majú už svoj ustálený program, ktorý sa zhruba zachoval aj tento rok. Pred stretnutím v Madride sa ko-

nali tzv. dni v diecézach, konali sa v rôznych mestách Španielska, napr. Slováci, ktorým program organizovala Rada pre mládež pri KBS, strávili prvý týždeň vo Valencii.

Program v Madride sa začínal v utorok večer úvodnou svätou omšou. Hlavným celebrantom bol madridský kardinál. Potom nasledovali tri dni katechéz. Viedli ich väčšinou biskupi pre jednotlivé jazykové skupiny. Samozrejme, celý program dopĺňali mnohé kultúrne a iné ponuky. Mladí mali v cene zadarmo metro, tak mohli spoznať Madrid, isto mnohí boli aj na slávnom štadióne Realu, konali sa aj rôzne koncerty...

Svätý Otec prišiel vo štvrtok. Prvé spoločné stretnutie s mladými mal v piatok večer pri pobožnosti krížovej cesty ulicami Madridu smerom k námestiu Plaza de Cibeles. V sobotu sa mladí vydali na cestu na letisko Cuatro vientos, kde ich čakal bohatý evanjelizačný duchovný program, ktorý vyvrcholil večernou modlitbovou vigíliou so Svätým Otcom. Isto všetkým ostane v pamäti veľká búrka, ktorá narušila, alebo, ak to chceme pozitívne povedať, podčiarkla tento večerný program.

Po noci strávenej na letisku vyvrcholením celého programu bola slávnostná svätá omša so Svätým Otcom na letisku. Po nej pápež oznámil miesto a tému nasledujúceho medzinárodného stretnutia mládeže. S veľkou radosťou prijali túto správu predovšetkým Brazilčania - v roku 2013 budú práve oni hosťami SDM v Rio de Janeiro. Témou bude: *Chodte a učte všetky národy!*

Znamenie protirečenia

Žiaľ, ako to často býva, médiá aj u nás sa sústredili najmä na relatívne malú skupinu demonstrantov proti pápežovej návšteve. V centre mesta protestoval dav asi 5 000 odporcov tejto udalosti. Hlavným dôvodom boli vraj financie - protestovali, že výdavky sú hradené z daní všetkých obyvateľov. Išlo tu o zrejmu nepravdu, čo potvrdila aj španielska vláda. Okrem toho z ekonomického pohľadu Španielsko isto získalo, ako to potvrdzujú aj štatistiky. Aj táto skutočnosť však pripomína, že súčasťou kresťanskej radosnej cesty je vždy aj protirečenie okolia.

Slováci v Madride

Na tejto veľkej udalosti Cirkvi sa zúčastnilo aj asi 3 000 mladých kresťanov zo Slovenska. Organizáciu zabezpečovala Rada pre mládež pri KBS alebo jednotlivé rehole či hnutia. Ba boli aj takí, ktorí sa vybrali sami lietadlom alebo v malej skupine na bicykloch. Katechézy v slovenčine mali naši otcovia biskupi *Mons. Tomáš Galis* a *Mons. Peter Rusnák* a provinciál saleziánov Karol Maník. Aj z našej farnosti sme mali nie-

koľkých zástupcov. Ďakujem im, že boli ochotní podeliť sa s ich zážitkami:

Annamária spomína

„Už po ceste do Madridu v autobuse sme boli obklopení knihami na dobrú prípravu. Bol to či už katechizmus, ktorý všetci dostali v rodnom jazyku, alebo informačný bulletin o programe aj so stručným slovníkom španielčiny, aby sme sa v tej ďalekej zemi nestratili. Ja ako členka saleziánskej skupiny som bola ubytovaná v saleziánskej škole so všetkými pútnikmi saleziánmi so Slovenska. Tam som sa stretla iba s veľmi príjemnými Španielmi, ktorí sa nám vždy snažili pomôcť. Dostali sme balíček, ktorý obsahoval batoh, tričko, vejár, klobúk s logami SDM a ďalšiu literatúru na študovanie, lístok na cestovanie a mapu, knihu bohoslúžieb po anglicky a stravne lístky, ktoré bolo možné použiť v 1 000 reštauráciách a fast foodoch v Madride. Prvýkrát, keď sme sa vybrali do mesta najesť a zistili sme, že základy zo španielčiny a španielsky slovník sa nám naozaj zídu, pretože Španieli vôbec nevedeli cudzie jazyky.

Tých zopár dní sme strávili veľmi dobre. Náš slovenský program bol naplánovaný na tri dni, vždy s inou témou a mnohých veľmi

zaujal. Každý deň sme sa s novou témou (Zakorenení v Ježišovi Kristovi, Upevnení vo viere a Kristovi svedkovia vo viere) a svätou omšou, my Slováci stretali v dvoch kostoloch spolu s nejakým hosťom, ktorý nám prednášal. Dokonca sme raz slávili aj gréckokatolícku liturgiu.

Čo sa týka spoločného programu, bolo úžasné sledovať tváre cudzincov v uliciach, v podzemí Madridu v metre, prihovárať sa im a navzájom sa prekríkováť v spievaní národných pesničiek.

Hoci nás španielska organizácia dosť sklamala (strava však bola pre toľko ľudí dobre zabezpečená), potešili nás miestni. Hovorilo sa síce, že sú v meste protesty a veľa ľudí nesúhlasí so SDM, no napríklad

po ceste na Cuatro Vientos, kde malo byť vyvrcholenie a sv. omša so Svätým Otcom, sme cítili obrovskú spolupatričnosť, ktorú nám ukazovali Španieli. Kráčali sme totižto asi hodinu a pol na to letisko v najväčšom úpeku, nabalení karimatkami a „spacákmi“, lebo sme tam mali spať a ľudia nás z panelákov polievali vodou, čo bolo nesmierne osviežujúce a kývali nám.

Na Cuatro Vientos sme mali asi najhoršie zážitky. Zlé označenie vody, hygienických zariadení a sektorov, s ktorým sme sa stretli, mnohých privádzalo do zúfalstva. Moja skupina mala byť v sektore C2, no keďže sme sa tam nezmestili, museli sme sa presunúť do sektora pre neregistrovaných, čo bolo skoro vonku z celého komplexu. Na pódium sme nevideli, sväté prijímanie sme tiež nedostali ani na jednej omši s pápežom, Svätého Otca sme nevideli, no aj tak sme tam boli a myslím, že to je hlavné.

No musím povedať, že slovenská misia aj tak dopadla úspešne a to či už vďaka programu, ktorý sme mali ako Slováci, alebo slovenskej organizácii, takže odchádzať sme iba s dobrými spomienkami.“

Jozef Pajerský, kaplán

POSOLSTVO AJ PRE NÁS...

Tohtoročné augustové a septembrové dni Cirkvi – svetovej Cirkvi – boli naplnené predovšetkým aktivitami Svätého Otca Benedikta XVI.: najprv Svetové dni mládeže, potom ešte veľmi živé dojmy z návštevy jeho vlasti – rodného Nemecka. Hoci obidve, podobne ako jeho cesta pred časom do Anglicka, boli sprevádzané kritikou a predpovedami našich i svetových masmédií o protestoch a neprijatí Hlavy katolíckej Cirkvi, opak bol pravdou, skupinky protestujúcich celkom zanikli v mase tých, čo pápeža prijímali s nadšením.

Tieto dve udalosti v živote Cirkvi nie sú ohraničené len skupinami ľudí, s ktorými sa pri nich Benedikt XVI. stretol. Majú dosah na celú Cirkev, a to tak prostredníctvom asi dvoch miliónov mladých, ktorí si nielen svoje zážitky odnesú do vlasti, ale, a to veríme, posolstvo dní strávených aj so Svätým Otcom prijímajú a odovzdávajú svojim rovesníkom, budú z neho žiť a ďalej ho rozvíjať –, ako aj prostredníctvom tých, ktorí sa s pápežom stretli v Nemecku alebo ho sledovali cez médiá.

Pri jednotlivých zastaveniach Svätého Otca sme aj my mali možnosť počúvať jeho príhovory, homílie a posolstvá spolu s mnohými miliónmi ľudí, ak už nie na celom svete, tak aspoň v Európe a verím, že z nich budeme ešte čerpať.

Pri počúvaní či čítaní pápežových slov sme v nejednom okamihu museli mať dojem, že tak, ako jeho krajanom, boli adresované aj nám. Veď časť jeho rodnej zeme žila desaťročia v podobných podmienkach nepriaznivých pre Cirkev, najmä katolícku, ako my. Preto bude azda užitočné zopakovať niektoré slová Svätého Otca aj v našom Blumentáli. Zdá sa mi, že boli „šité“ aj pre nás. Posúďte sami:

„Všetci sme presvedčení o tom, že znovunadobudnutá sloboda dopomohla k väčšej úcte voči ľudskému životu a umožnila otvoriť mnohé nové možnosti. Zo strany Cirkvi môžeme s vďačnosťou vyzdvihnúť

mnoho ďalších uľahčení, ako sú nové možnosti pre farské aktivity, obnova a rozšírenie kostolov i farských centier, diecézne aktivity pastorálneho a kultúrneho charakteru. No priniesli nám tieto možnosti aj vzrast vo viere? Neleží základný kameň viery a kresťanského života v niečom inom než v spoločenskej slobode? Mnohí presvedčení katolíci ostali verní Kristovi a Cirkvi aj v tej ťažkej situácii vonkajšieho útlaku. Akceptovali mnohé osobné znevýhodnenia len preto, aby mohli prežívať svoju vieru.

Chcel by som teraz poďakovať kňazom a ich spolupracovníkom a spolupracovníčkam z toho obdobia. Obzvlášť chcem pripomenúť pastoráciu utečencov hneď po skončení Druhej svetovej vojny: mnohí klerici i laici vtedy vykonali veľké veci pre zmiernenie ťažkej situácie utečencov a preto, aby im darovali novú vlasť.“ (Spomedzi tých, ktorým Nemecko poskytlo dočasný azyl, spomeniem našu azda najvýraznejšiu osobnosť – dona Antona Hlinku. Koľko dobrodenia sa prostredníctvom jeho aktivity práve v Nemecku dostalo nám Slovákom. Boli to isto desaťtisíce kníh s náboženskou tematikou, tisíce výtlačkov Svätého písma, množstvo jeho príhovorov prostredníctvom zahraničného rozhlasového vysielania... No nebol to len on, kto v rodnej vlasti Jozefa Ratzingera našiel svoj do-

časný a možno aj trvalý domov – pozn. rád.)

„V neposlednom rade,“ pokračoval Svätý Otec, „patrí úprimné poďakovanie i rodičom, ktorí v diaspóre a v politickom prostredí, ktoré bolo nepriateľsky naladené proti Cirkvi, vychovali svoje deti v katolíckej viere. S vďačnosťou si spomeňme napríklad aj na náboženské prázdninové pobyty organizované pre deti, ako aj na pôsobenie katolíckych mládežníckych centier..., veľa kresťanov katolíkov odporovalo komunistickej ideológii. Nech Boh hojne odmení ich vytrvalosť vo viere. Statočné svedectvo a trpezlivá dôvera v Božiu prozreteľnosť sú drahocenným semenom, ktoré prisľubuje do budúcnosti veľkú úrodu.

Božia prítomnosť sa zjavuje mimoriadne jasným spôsobom najmä v živote svätých. Ich svedectvá viery nám i dnes dávajú odvahu na nové prebudenie. (...) Svätí poukazujú na skutočnosť, že Boh sa k nám obrátil ako prvý, že sa nám ukázal a ukazuje v Ježišovi Kristovi. Kristus k nám prichádza, každého z nás oslovuje a pozýva, aby sme ho nasledovali. Svätí využili toto poznanie. Vo svojom vnútri sa obrátili k nemu – v neustálom dialógu modlitby – prijali od neho svetlo, ktoré im otvorilo cestu k pravému životu.

Viera je vo svojej podstate vždy „spoločným aktom viery“ s ostatnými. Za svoju vieru vďačím predovšetkým Bohu, ktorý sa ku mne obracia a moju vieru takpovediac „zapáli“. No v praxi za svoju vieru vďačím aj mojim blíznym, ktorí uverili predomnou a ktorí veria spolu s mnou. Toto „spolu“, bez ktorého nie je nijaká osobná viera, je Cirkev. A túto Cirkev nie je možné

zastaviť hranicami krajín. Ukazujú nám to rozdielne národnosti svätých. (...) Tu sa ukazuje, aká je veľmi dôležitá práve duchovná výmena v cele univerzálnej Cirkvi. Ak sa otvoríme celej viere s celými jej dejinami a jej svedectvami v celej Cirkvi, bude mať katolícka viera budúcnosť aj vo verejnom živote v Nemecku (samozrejme, že to platí aj pre nás a iné národy či spoločensvá - pozn. red.).

Politické zmeny v roku 1989 boli vo vašej zemi (aj vo svete - pozn. red.) motivované nielen túžbou po bohatstve a možnosti cestovať, ale podstatne aj túžbou po pravdivosti. Táto túžba bola udržiavaná pri živote aj vďaka ľuďom, ktorí boli pripravení obetovať svoj život v službe Bohu a blížnym. Tito ľudia... nám dnes dodávajú odvahu, aby sme využili novú situáciu. Nechceme sa ukryť v čisto súkromnej viere. Ale chceme zodpovedne spravovať slobodu, ktorú sme dosiahli. Chceme prichádzať k našim spoluobčanom ako kresťania, ktorí ich pozývajú, aby sme spolu objavili plnosť Radostnej zvesti.

Tak sa budeme podobať na slávny zvon erfurtskej katedrály, ktorý nesie meno Gloriosa. Je pokladaný za najväčší stredoveký zvon na svete a je živým znamením nášho hlbokého zakorenenia v kresťanskej tradícii, ale aj výzvou na nový začiatok a stálosť v našom poslaní. Tento zvon zaznie i dnes na konci tejto slávnostnej svätej omše. Nech nás povzbudí, aby sme podľa príkladu svätých urobili viditeľným a počuteľným svedectvo o Kristovi vo svete, ktorom žijeme. Amen.“

K posolstvu tejto - tento raz nie apoštolskej, ale štátnej - návštevy Svätého Otca sa určite vrátíme, či už v samostatných článkoch, alebo aspoň citátmi z jeho príhovorov evanjelikom, židom, moslimom, poslancom v parlamente i jednotlivým skupinám, sú aj pre nás posolstvom a ukazovateľom smeru do budúcnosti. Tešíme sa už vopred, že nám Boh dopraje v roku svätých Cyrila a Metoda privítať Svätého Otca aj u nás a vypočúť si jeho slová adresované priamo nám, Slovákom.

Pripravila X. Duchoňová

Abrahám, praotec vo viere

Pre štvrtý ročník stretnutí nad Božím slovom formou Lectio divina, otec arcibiskup Stanislav Zvolenský zvolil tému *Obnovme našu vieru a mravnosť. Mala by to byť duchovná príprava na jubileum začiatku misie svätých Cyrila a Metoda u nás. Tito virozvestovia prišli na naše územie na pozvanie kniežaťa Rastislava v roku 864. Cieľom ich misie bolo posilniť vieru a mravnosť našich predkov aj tým, že priniesli Sväté pismo preložené do staroslovienčiny, napísané hlaholikou, ktorú vytvorili pre jazyk našich predkov.*

Naša súčasná duchovná obnova by nám mala priblížiť biblické osobnosti viery a ich postoj k Božiemu slovu. Päť osobností, nad ktorými sa budeme počas roka zamýšľať, je zo Starého a päť z Nového zákona. Úvodný spev k lekciam, ktoré odznejú

v Katedrále sv. Martina, *Stíšme sa v Božom slove*, pripravili - text Daniel Hevier, básnik a hudbu páter Vlastimil Dufka SJ. Po krátkej skúške sa do spevu zapojili všetci prítomní a Katedrálou sa niesli slová: ... *Z praotca Abraháma, až k našim virozvestom, to slovo ako manna, prúdi k nám Božou cestou...*

Prvou osobnosťou, ktorá dokonale prejavila svoju vieru a oddanosť Bohu, bol patriarcha Abrahám, praotec vo viere. Uvádzaná časť z patriarchovho života *Abraháмова obeta* (Gn 22, 1 - 9) sa týka skúšky, ktorú mu pripravil Boh, keď povedal: *vezmi svojho syna, svojho jediného syna Izáka, ktorého miluješ, choď do krajiny Morja. Tam ho obetuj ako zápalnú obeť na jednom z vrchov, ktorý ti ukážem.* Nepredstaviteľne kruté slová pre otca, milujúceho svojho syna. Abrahám bez rozmyšľania poslušne, vyšiel so svojim synom na vrch pripravený ho obetovať. Boh vidiac Abrahámovu poslušnosť a ochotu splniť to, o čo ho žiadal, postaral sa o iný obetný dar - baránka zachyteného v kroví, ktorého potom Abrahám obetoval namiesto Izáka.

Ochotu obetovať sa a darovať si Boh cení viac ako vlastný dar. Ako by sme sa zachovali my na Abrahámovom mieste? Ako sa správame pri seba menšej potrebe obety ísť na svätú omšu, denne sa modliť, prosiť o odpustenie, odpustiť, postíť sa, nezištne pomôcť, odrieknuť si nejakú zábavu, hoci len obľúbený seriál, zadržať nepekne alebo ironické slovo, nereptať proti Božej vôli, hoci veľa vecí nedokážeme pochopiť a prijať, naplniť skutky telesného a duchovného milosrdenstva, ktoré sú uvedené na prvých stranách každej modlitbovej knižky?

Boh dal, Boh vzal, znie mi v ušiach z čias môjho detstva. Ľudia mali tvrdiť život, ale tá veta vyjadrovala oddanosť a vieru, že Boh sa postará, že Boh dopustí, ale neopustí.

Nie, viera sa nedá naučiť, kúpiť, naplňovať, vynútiť ani pochopiť. Viera ako dar prichádza cez skutky poslušnosti Bohu. Preto treba Boží hlas pozorne počúvať. Ak sa nám zdá, že nie sme schopní počuť Boží hlas, že nám sa neprihovára, zopakujeme si desať Božích prikázanií a najmä to hlavné: *Milovať budeš Pána, svojho Boha, z celého svojho srdca, z celej svojej duše, zo všetkých svojich síl a z celej svojej mysle a svojho blížneho ako seba samého!* (Lk 10, 27 - 28). Cez Sväté pismo sa Boh prihovára každému, no Boží hlas nestačí len počúvať, treba ho naplniť skutkami. V Lukášovom evanjeliu Ježiš povedal: Matkou a bratmi sú mi tí, čo počúvajú Božie slovo a zachovávajú ho (porov. Lk 8, 21). Abrahám bol ochotný splniť Boží prikáz, prejavil bezpodmienečný skutok viery a Boh ho požehnal.

Táňa Hrašková

(Dokončenie zo s. 1)

P. Anselm Grün pri hodnotení dôvodov, pre ktoré niektorí starí ľudia odmietajú prijať tri vyššie opísané okruhy (vlastnú minulosť, vlastné obmedzenia a samotu), poukazuje na skutočnosť, ako vlastne žijeme

svoj život. Niektorí svoje sebavedomie budujú na túžbe po uznaní zo strany druhých alebo si sami vytvárajú ilúziu vlastnej veľkosti. A zrazu až v starobe zisťujú, že svoj život reálne nežili - oddávali sa len určitým falošným predstavám. Dobré starnúť dokáže len ten, kto vedome žil svoj život. Možno aj tým sa dá vysvetliť, prečo niektorí ušľachtili ľudia v starobe svoje ušľachtilé postoje ešte viac zintenzívnia. A naopak, ak sa človek v mladšom veku nechá unášať zlobou, v starobe ho zlosť, závišť a nenávisťné postoje ešte viac rozozierajú a odcudzujú okoliu.

Myslím si, že titul knihy pátra Grüna je veľmi výstižný. Starnúť je umenie, ktoré sa človek musí učiť. My mladší si azda ani neuvedomujeme, že proces starnutia sa začína už príchodom na tento svet a nie až vtedy, keď pôjdeme do dôchodku. Otázka, ako chceme prežiť svoju starobu, je zároveň otázkou, ako žijem svoj život. Vychádzajúc z konkrétnych skúseností aj tu v blumentálskej farnosti sa nám môžu ponúknuť dva diametrálne odlišné modely. Môžem žiť svoj život tak, že sa celý deň potulujem po meste, každému chcem vnútiť svoj pohľad. Hľadám jednotlivcov, alebo aj inštitúcie (farské úrady nevynímajúc), kde budú so mnou vo všetkom bezpodmienečne súhlasiť a akceptovať bez výhrad moje názory, často celkom pomýlené. Ak nie, budem sa rozkrikovať, robiť scény a používať vulgarizmy tými istými ústami, ktorými o chvíľu nato prijem Eucharistiu. Aj takto môže vyzeráť staroba - zrejme nie staroba s prívlastkom „požehnaná“. Ale život starého človeka môže vyzeráť aj celkom ináč. A tu si dovoľím byť veľmi osobný a konkrétny.

Naša farnosť má povest veľkého, anonymného spoločenstva. Keď som sem pred viac ako rokom nastúpil, uprostred množstva neznámych tvári sa mi zafixovala jedna postava - pán Jaroslav. Tak zvykne nazývať farníka, ktorý aj vo vysokom veku s nadšením a radosťou spolu so svojim vnukom koná miništrantskú službu. Hoci ho v tejto službe dočasne stopla rekonvalescencia po náročnej operácii, s obdivom pozorujem, ako najskôr v nedele, ale postupne aj cez týždeň začína prichádzať na ranné sväté omše - najskôr s barlami, teraz len s paličkou, a ak Pán Boh dá, som si istý že čoskoro opäť bude pomáhať pri oltári. Jeho striebřisté vlasy a hlavne úprimný, radostný úsmev aj v zamračenom počasí vnášajú do duše svetlo. Ak sa dožijem staroby, rád by som bol ako on. S tými mojimi vlasmi si už nejaké ilúzie nerobím - nebude mať čo chytiť striebřistých nádyh, ale úsmev na tvári, ktorý je odrazom usmiateho srdca nemusí byť až taká nereálna túžba.

Jeseň patrí medzi obdobia, ktoré môže niekto vnímať iba ako predzvesť zimy, počasie poznačené chladom, pluštami. Ale jeseň možno prežívať aj ako jedno z najkrajších období, keď v nemom úžase pozorujeme takú pestrosť farieb, akú by nedokázal vytvoriť ani ten najlepší maliar.

Požehnané jesenné obdobie a najmä požehnanú jeseň života vám praje

Branislav Čaniga, váš blumentálsky farár

ÚRADNÉ HODINY NA FARSKOM ÚRADE

doobeda Po – Pi: 9,00 – 11,00 h; poobede Po – Pi: 14,30 – 16,30 h;
telefón: 55 56 23 19 (fax), 55 41 02 33, 0904 555 566;
kostol: 55 57 11 78.

SVÄTÉ OMŠE

- **nedeľa a sviatky:** 6,00; 7,30; 9,00; 10,30; 12,00 (ak sviatok pripadá na sobotu, sv. omša o 12,00 h nie je); 16,30; 18,00 (mad.); 19,00 h; • **pracovný deň:** 5,45; 6,30; 16,30; **18,00 h**, v sobotu popoludní len o 18,00 h;
- **sviatok v pracovný deň:** 5,45; 6,30; 10,30; 16,30;

18,00; 19,00 h alebo podľa oznamov; • **deň pracovného pokoja, ktorý nie je cirkevne prikázaný sviatok:** ako v nedeľu; sv. omša o 18,00 h nie je. Počas školského roka:

sv. omša pre mládež utorok – 18,00 (spieva zbor Bečkari)
sv. omša pre birmovancov piatok – 18,00 (spieva mládežnícky zbor)
sv. omša pre deti nedeľa – 10,30 (spieva mládežnícky zbor)

VYSLUHOVANIE SVIATOSTI ZMIERENIA

- vo **všedné dni** ráno pri sv. omši o 6,30 h, večer pri sv. omši o 16,30 h a pri sv. omši o 18,00 h • v **prvopiatkovom týždni** aj pri rannej sv. omši o 5,45 h (pondelok až piatok); vo štvrtok a piatok od 15,00 h • v **nedeľu dopoludnia** medzi sv. omšami (v prípade potreby aj počas sv. omše).

FATIMSKÁ SOBOTA

1. 10. po sv. omši, ktorá sa začína o 6,30 h, teda asi o 7,15 h, kedy sa chceme stretnúť pri modlitbe sv. ruženca.

VEČERADLO S PANNOU MÁRIOU

v sobotu 15. 10. ráno po sv. omši, ktorá sa začína o 6,30 h.

ADORÁCIA

- v **strediu** po skončení sv. omše, ktorá začína o 6,30 h, s modlitbou sv. ruženca • vo **štvrtok** po skončení sv. omše, ktorá začína o 16,30 h; do 17,55 h.

KATECHÉZA

- **rodičov, ktorí žiadajú krst svojho dieťaťa**, každú stredu o 18,00 h. Účasť obidvoch rodičov je potrebná. Očakávame aj krstných rodičov. Nahlásiť krst dieťaťa a vyplniť krstný listok možno v ktorýkoľvek deň v úradných hodinách v kancelárii farského úradu. Potrebným dokladom je rodný list dieťaťa.

- **pred prijatím sviatosti manželstva** sa snúbenci stretnú dvakrát s kňazom, raz so psychológom a raz s lektormi prirodzeného plánovania rodičovstva. Stretnutia sú vždy v pondelok o 18,00 h na farskom úrade. Začína sa prvým pondelkom v mesiaci. Je vhodné zachovať poradie stretnutí. Treba sa hlásiť aspoň tri mesiace pred plánovaným termínom sobáša. V týchto katechézach pokračujeme od mesiaca január.

- **príprava birmovancov** prebieha v skupinových stretnutiach vo všedné dni na fare. V pondelky, utorky a stredy o 18,00 h a v štvrtky a piatky o 17,00 h na fare. Zvlášť pre birmovancov je sv. omša v každý piatok o 18,00 h.

KNÍŽNICA SVÄTEJ KATARÍNY - BLUMENTÁL

v utorok od 15,30 do 17,00 h, v stredu od 9,00 do 11,00 h a vo štvrtok od 16,00 do 18,00 h.

PORADŇA

- **pre prirodzené plánovanie rodičovstva** (Billingsova): St 17,00 – 19,00 h; potrebné je objednať sa na tel. č. 02/45 94 39 30;
- **sociálna:** Po 9,00 – 11,00 h;
- **právna:** 1. a 3. štvrtok 9,00 – 11,00 h;
- **psychologická poradňa:** vždy v utorok o 19,00 h.

ŽENY ŽENÁM

sa stretá vo štvrtok od 14,00 do 16,00 h v miestnosti pre návštevy a katechézu.

ÚMYSEL APOŠTOLÁTU MODLITBY NA OKTÓBER

Všeobecný úmysel požehnaný Svätým Otcom:

Za nevyliciteľne chorých, aby svoje utrpenie znášali vo viere v Boha a v láske k blížnym.

Misijný úmysel požehnaný Svätým Otcom:

Aby v misijnú nedeľu v Božom ľuďe vzrástlo nadšenie pre evanjelizáciu, aby misijnú činnosť podporoval modlitbami a poskytoval materiálnu pomoc Cirkvi v najchudobnejších oblastiach.

Úmysel Konferencie biskupov Slovenska:

Aby sa mladí ľudia pomocou modlitby posvätného ruženca učili od Panny Márie ochotne plniť Božiu vôľu.

VÝZNAMNÉ LITURGICKÉ DNI

1. 10. Sv. Terézie z Lisieux, panny a učiteľky Cirkvi
2. 10. Spomienka na sv. anjelov strážcov
4. 10. Sv. Františka Assiského
7. 10. Ružencovej Panny Márie
8. 10. Sv. Terézie od Ježiša, panny a učiteľky Cirkvi
18. 10. Sv. Lukáša, evanjelistu
28. 10. Sv. Šimona a Júdu, apoštolov – **123. výročie posviacky nášho chrámu**

POZÝVAME NA

- **modlitbu posvätného ruženca s kňazom**, denne okrem nedele ráno po svätej omši, ktorá sa začína o 6,30 h, teda asi o 7,15 h a popoludní (okrem soboty) po prvej popoludňajšej svätej omši, teda asi o 17,15 h. V sobotu pred večernou svätou omšou o 17,30 h.
- **slávnostnú svätú omšu** v deň výročia posviacky nášho chrámu v piatok 28. októbra o 16,30 h.
- **slávnostnú hodovú svätú omšu** v nedeľu 23. októbra o 9,00 h a na **tradičné hodové stretnutie** v seminárnej miestnosti o 15,00 h.

Farská knižnica informuje

Po letnej prestávke v knižnici pribudli na jej poličky niektoré veľmi zaujímavé tituly, z ktorých ma najviac zaujala kniha manželského páru **Stasi a Johna Eldredge: *Láska a vojna (Redemptoristi – Slovo medzi nami, 2011, 240 s.)*** v preklade Moniky Stehlikovej.

Na prvý pohľad máte pocit, že knihy o láske, manželstve a o problémoch medzi manželmi vám už idú hore krkom a že vám už nikto nemôže nič nové povedať, lebo vaše manželstvo a vaše problémy sú jedinečné. A máte asi aj pravdu. Ale táto kniha neponúka návod, nerobí si nárok, že je manuálom šťastného manželstva. Naopak, ukazuje akoby odvrátenú tvár kresťanského manželstva, do akého boja dobra a zla sa púšťame v náš svadobný deň, a že náš boj nebude len bojom s nepriateľom z mäsa a kostí.

Knihu napísali kresťanskí manželia: on – pastor v zbere, ona – zamestnaná v charitatívnom diele zboru. Majú troch synov a usilujú sa fungovať ako rodina podľa Božích zásad. Toto dobrodružstvo veľmi reálne a vtípne nič neprikrášľujúce opisujú obaja osobitne, každý svoje názory na ten istý problém. Máme tak možnosť oboznámiť sa s mužským a ženským pohľadom na rôzne neuralgické body manželského života, o ktorých neúčastní často ani netušia, ako to pod manželskou pokrievkou vrie. Kniha sa začína vo chvíli, keď sa ich láskyplný vzťah po troch rokoch kresťanského manželstva ocitá v troskách, stoja pred rozvodom. Oni, kresťanskí manželia, ktorí sa brali z lásky, vedome, dobrovoľne, uvedomovali si svoje záväzky a zodpovednosť pred Bohom i sebou navzájom. Ich boj je nakoniec úspešný, ustáli to, lebo bojovali spolu so všetkých síl proti odvekému nepriateľovi ľudského pokolenia z raja. Sme svedkami oslavy ich striebornej svadby, i keď aj opis tej oslavy naznačuje, že boj nie je ešte úplne na konci, že je to neustály proces, dozrievanie, Božia škola, v ktorej sa do smrti učíme.

Veľmi obohacujúce čítanie, ktoré odhaľuje všetky zranenia, túžby a sny každého z nás. Vyzdvihuje dôležitosť manželstva v Božom pláne spásy. Dôrazne a nemilosrdne odhaľuje všetky nástrahy, ktoré na nás útočia na tejto ceste.

Kniha je napísaná výborným štýlom, moderným jazykom, humorne, má spád. Vrelo ju odporúčam. **Monika Šandorová**